

הנישואין וחיי המשפחה

הכורח החומרי ביסס את הנישואין, הרעב למין קישט אותם, הדת קידשה ורוממה אותם, המדינה דרשה וויסתה אותם; זאת בעוד שבזמנים מאוחרים יותר מתחילה האהבה המתפתחת להצדיק ולהאדיר את הנישואין בבחינת היו האב הקדמון והבורא של המוסד היעיל והנאצל ביותר של הציוויליזציה – הבית. ובניית הבית חייבת להיות מרכזו ומהותו של כל מאמץ חינוכי.

הזיווג הינו פעולה של הנצחה-עצמית גרידא, המתרחשת בדרגות שונות של סיפוק-עצמי; הנישואין, בנייתו של בית, הינם בעיקרם עניין של קיום-עצמי, והם מרמזים על האבולוציה של החברה. החברה עצמה מהווה מבנה צבירי המורכב מיחידות משפחתיות. היחידים מהווים גורמים פלנטאריים ארעיים – ואך ורק המשפחות הינן סוכנויות מתמשכות באבולוציה החברתית. המשפחה הינה הערוץ אשר דרכו זורם נהר התרבות והידע מדור אחד למשנהו.

הבית הינו בעיקרו של דבר מוסד חברתי. הנישואין צמחו מתוך שיתוף-פעולה לשם קיום-עצמי ומתוך שותפות בהנצחה העצמית, בעוד שאלמנט הסיפוק העצמי היה שולי ברובו. אף-על-פי-כן, הבית כולל את כל שלושת התפקודים המהותיים של הקיום האנושי; זאת בעוד שהתרבות החיים הופכת את הבית למוסד האנושי היסודי, והמין מבדיל אותו מכול יתר הפעילויות החברתיות.

1. התאגדויות זוגיות פרימיטיביות

הנישואין לא התבססו על יחסים מיניים; היחסים המיניים היוו חלק שולי של הנישואין. הגבר הפרימיטיבי – אשר סיפק את תיאבונו המיני בחופשיות, מבלי ליטול אחריות על אישה, ילדים ובית – לא נזקק לנישואין.

האישה, בשל הקשר הפיזי והרגשי שלה עם צאצאה, תלויה בשיתוף הפעולה של הזכר; והסיבה הזו היא אשר מניעה אותה לבקש מחסה בנישואין. אך לא דחף ביולוגי ישיר הניע את הגבר אל תוך הנישואין – וקל וחומר, הוא לא מה ששמר אותו בתוכם. לא הייתה זו האהבה אשר משכה את הגבר אל הנישואין, אלא הרעב למזון, אשר בתחילה משך את הגבר הפרא אל האישה ואל המחסה הפרימיטיבי אשר חלקה עם ילדיה.

הנישואין אף לא נוצרו כתוצאה מן ההבנה המודעת של האחריות הנלווית לקיום יחסי מין. האדם הפרימיטיבי לא הבין את הקשר שבין סיפוק מיני לבין לידת ילד בהמשך לכך. בעבר רווחה בעולם האמונה כי בתולה יכולה להרות. במוקדם הגה הפרא את הרעיון כי תינוקות נוצרים בעולם הרוחות; האמונה הייתה שהריון מתרחש כתוצאה מכך שחודרת אל תוך האישה רוח, רוח רפאים מתפתחת. עוד האמינו כי תזונה ועין הרע עשויות אף הן לגרום לבתולה או לרווקה להרות, זאת בעוד שאמונות מאוחרות יותר קשרו בין ראשית החיים לבין נשימה ואור השמש.

רבים מן העמים המוקדמים קישרו את הרוחות עם הים; לפיכך הוגבלו בתולות עד מאוד במנהגי הרחצה שלהן; נשים צעירות פחדו הרבה יותר מן הרחצה בים בשעת גאות חזקה מאשר מקיום יחסי מין. תינוקות אשר נולדו מעוותים, או בטרם הבשלתם, נחשבו כבעלי-חיים אשר מצאו את דרכם אל תוך גוף האישה כתוצאה מרחצה בלתי-אחראית או מפעולה מזיקה של רוחות. הפראים לא הוטרדו, כמובן, מחניקת צאצאים מעין אלו עם היוולדם.

הצעד הראשון לקראת הארה הגיע יחד עם האמונה שיחסי המין סללו את הדרך לרוח המעברת להיכנס אל האישה. מאז גילה האדם שהאב והאם תורמים במידה שווה את גורמי התורשה החיים אשר יוצרים צאצאים. ואולם, אפילו במאה העשרים הורים רבים עמלים לשמור את ילדיהם בבערות כזו או אחרת באשר למקורם של החיים האנושיים.

מסמך 84

קיומה של משפחה פשוטה כלשהי הובטח הודות לעובדה שפונקציית הרבייה כרוכה בהכרח ביחסי אם-ילד. אהבת האם הינה אינסטינקטיבית; בשונה מהנישואין, מקורה של אהבת האם איננו נעוץ במוסכמות. אהבת האם של כלל היונקים מהווה מתת טבע של הרוחות סועדות הדעת של היקום המקומי, ועוצמתה – כמו גם מסירות האם – לעולם עומדת ביחס ישר לשיעור חוסר הישע של הוולד של אותו המין.

מערכת היחסים בין האם לילד הינה טבעית, חזקה ואינסטינקטיבית; ובהתאם לכך, היא כזו אשר אילצה את האישה הפרימיטיבית להסכים לתנאים משונים רבים ולעמוד בקשיים בל-יתוארו. אהבת אם עזה זו הינה רגש מגביל אשר מאז ומעולם העמיד את האישה בעמדת נחיתות עצומה בכל מאבקה עם הגבר. ואף-על-פי-כן, האינסטינקט האימהי של המין האנושי איננו כזה שעוצמתו שולטת בכל; ניתן לסכלו באמצעות שאפתנות, אנוכיות ואמונה דתית.

אף-על-פי שהקשר אם-ילד איננו לא נישואין ואף לא בית, הוא היווה את הגרעין אשר ממנו הגיחו שני אלה. ההתקדמות הגדולה באבולוציה של הזוגיות הגיעה כאשר השותפויות הארעיות האלה החזיקו מעמד זמן ארוך דיו על-מנת לגדל את הצאצאים אשר נוצרו, הואיל וזו היוותה למעשה את בנייתו של בית.

בלא קשר ליריבות אשר שררה בקרב הזוגות המוקדמים הללו, ועל-אף עובדת היות הקשר חופף, סיכויי ההישרדות השתפרו במאוד הודות לשותפויות האלה בין זכר לנקבה. כאשר גבר ואישה משתפים פעולה, אפילו לא יהא זה לצורך הקמת משפחה וגידול צאצאים, הם עולים בהרבה, וברוב המובנים, על שני גברים או על שתי נשים. זיווג זה בין המינים חיזק את ההישרדות והיווה את ראשיתה ממש של החברה האנושית. חלוקת העבודה בין המינים אף תרמה לנוחות והרבתה את האושר.

2. משפחת האם המוקדמת

הדם אשר מאבדת האישה מדי מחזור, ואובדן הדם הנוסף במהלך הלידה, הובילו לרעיון המוקדם לפיו הדם הוא בורא הילד (ואפילו מושבה של הנשמה), וזהו הינו המקור למושג קשרי הדם במערכות היחסים האנושיות. בזמנים המוקדמים שויכו כל קווי הירושה לצד האם, וזאת משום שזה היה חלק התורשה היחידי אשר היה ודאי בעיקרו.

המשפחה הפרימיטיבית, אשר צמחה מקשר הדם הביולוגי האינסטינקטיבי שבין האם לילד, הייתה באופן בלתי-נמנע משפחה-אם; ושבטים רבים המשיכו לקיים הסדר זה במשך זמן רב. משפחת האם הייתה אפשרות המעבר היחידה משלב הנישואין הקבוצתיים של העדר לחיי הבית המאוחרים והמשופרים של משפחות האב הפוליגמיות והמונוגמיות. משפחת האם הינה טבעית וביולוגית; משפחת האב הינה חברתית, כלכלית ופוליטית. קיומה המתמשך של משפחת האם בקרב האדם בצפון-אמריקה הינה אחת מן הסיבות העיקריות שבעטיין בני האירוקוואי – אשר היו מתקדמים מהיבטים אחרים – לא הפכו מעולם למדינה אמיתית.

תחת מוסכמות משפחת האם, נהנתה אם האישה מסמכות כמעט מוחלטת בבית; אפילו אחיה של האישה ובניהם היו פעילים יותר בפיקוח על המשפחה מאשר הבעל. לעיתים קרובות נקראו האבות מחדש בשמות ילדיהם שלהם.

הגזעים המוקדמים ביותר נתנו לאב אך נקודות זכות מועטות, וראו את הילד כיציר אשר הגיע מן האם לבדה. הם האמינו שהילדים דמו לאב אך ורק כתוצאה מן הקשר, או משום שהם "סומנו" כך מפאת רצונה של האם שידמו לאב. מאוחר יותר, כאשר חל המעבר ממשפחת האם למשפחת האב, לקח האב את כל נקודות הזכות על הילד; והרבה מן הטאבו אשר נגעו לאישה הרה הורחבו בהמשך כך שיכללו גם את בעלה. כך, בהתקרב מועד הלידה חדל האב לעתיד מעבודתו, ובעת הלידה נכנס למיטה ונותר לנוח, לצד האישה, במשך שלושה עד שמונה ימים. יש והאישה קמה למחרת היום ליום עבודה קשה, אך האב נותר לשכב במיטה ולקבל את הברכות; כל זה היה חלק מן המוסכמות המוקדמות אשר נועדו לבסס את זכותו של האב על הילד.

בתחילה נהג הגבר ללכת אל עמה של אשתו, ואולם בזמנים מאוחרים יותר, לאחר שהגבר עבד תמורת הכלה או שילם את מחירה, הוא היה רשאי לקחת את אשתו ואת ילדיו חזרה אל עמו שלו. המעבר ממשפחת האם למשפחת האב מסביר את האיסורים – אשר אחרת הינם חסרי משמעות – על סוגים מסוימים של נישואין בין בני-דודים, בעוד שקשרים אחרים מאותה דרגה זכו לקבל אישור.

עם התחלפות המוסכמות הנוגעות לציד, כאשר עדרי הצאן העניקו לגבר את השליטה על מקור המזון העיקרי, הגיעה משפחת האם אל סופה המהירה. היא נכשלה פשוט משום שלא הצליחה להתחרות במשפחת האב החדשה. העוצמה אשר שכנה בידי קרוביה ממין זכר של האם לא יכלה להתחרות בעוצמה אשר רוכזה בבעל-האב. האישה לא יכלה לעמוד במשימה המשולבת של גידול הילדים ושל הפעלת סמכות רציפה ועוצמה גוברת בבית. המנהגים העוקבים של גניבת נשים, ולאחר מכן של רכישת נשים, זירזו את קצה של משפחת האם.

השינוי המדהים ממשפחת האם למשפחת האב הינו אחת מן ההתאמות הקיצוניות ביותר של היפוך-כיוון-מושלם אשר ביצע המין האנושי מעודו. שינוי זה הוביל מיד לביטוי חברתי גדול יותר ולהרפתקאות משפחתיות מועצמות.

3. המשפחה תחת שליטת האב

יתכן שהאינסטינקט האימהי הוביל את האישה אל עבר הנישואין, אך היה זה כוחו העדיף של הגבר, לצד השפעת המוסכמות, אשר למעשה חייבו את האישה להישאר נשואה. החיים הכפריים נטו ליצור מערכת מוסכמות חדשה, את הטיפוס הפטריארכלי של חיי המשפחה; וסמכותו הבלתי-מעוררת והשרירותית של האב הייתה הבסיס לאחדות המשפחה תחת מוסכמות הרועה והמוסכמות החקלאיות המוקדמות. כל חברה, בין שהיא משפחתית ובין שמקורה באומה, עברה דרך שלב הסמכות האוטוקרטית של הסדר הפטריארכלי.

מעט הכבוד שאותו מקבל המין הנשי בתקופת התנ"ך משקף נאמנה את המוסכמות של רועה הצאן. הפטריארכים העברים היו כולם רועי צאן, כפי שניתן ללמוד מן האמרה, "אדוני רועי".

אך אין להאשים את הגבר על ההערכה המועטה אשר רחש לאישה בעיניו קודמים יותר ממה שראוי להאשים את האישה עצמה. בתקופות הפרימיטיביות, היא לא הצליחה לקבל הכרה חברתית משום שהיא לא פעלה בעתות חירום; היא לא הייתה גיבור מופלא או גיבור לשעת צרה. במאבק הקיום הייתה האימהות לרועץ במובחן; אהבת האם הגבילה את האישה בהשתתפות בהגנה על השבט.

הנשים הפרימיטיביות אף יצרו, שלא במתכוון, את תלותן בזכר; זאת בשל הערצתן את הלוחמנות שלו ואת חיוניותו. העובדה שהן רוממו כך את הלוחם ניפחה את האגו הזכרי, בה בעת שהשפילה את האגו הנקבי והפכה את האישה לתלותית יותר; מדים צבאיים עדיין מעוררים עד מאוד את הרגשות הנקביים.

בקרב הגזעים המתקדמים יותר, הנשים אינן כה גדולות או חזקות כגברים. האישה, בהיותה חלשה יותר, הפכה להיות זו בעלת הטקט הרב יותר; במוקדם היא למדה להסתמך על קסמיה המיניים. היא הפכה ערנית ושמרנית יותר מן הגבר, אף כי מעט פחות מעמיקה. הגבר התעלה על האישה בשדה הקרב ובשדות הציד; אך בבית, האישה פיקדה על-פי-רוב אפילו על הפרימיטיביים שבגברים.

רועה הצאן פנה אל עדריו על-מנת לבקש הזנה, ואולם במהלך העידנים הכפריים הללו האישה עדיין נדרשה לספק את המזון הצמחי. הגבר הפרימיטיבי התחמק מן האדמה; זו הייתה שלוה מדי ונטולת הרפתקה. בנוסף לכך שררה האמונה הטפלה הקדומה כי הנשים טובות יותר בגידול צמחים; הן היו אימהות. כיום, בקרב שבטים מפגרים רבים מבשלים הגברים את הבשר ואילו הנשים את הירקות; וכאשר השבטים הפרימיטיביים באוסטרליה מצויים בתנועה, הנשים לעולם

מסמך 84

לא תתקופנה את בעלי החיים הניצודים, בעוד שגבר לעולם לא יתכופף על-מנת לחלץ שורש מן האדמה.

מאז ומעולם נדרשה האישה לעבוד; ולפחות עד לימנים המודרניים הייתה הנקבה יצרנית אמיתית. הגבר בחר על-פי-רוב את הדרך הקלה יותר, וחוסר-שוויון זה שרר לכל אורך ההיסטוריה של המין האנושי. תמיד הייתה האישה הנושאת בעול; היא טיפלה ברכוש המשפחה ובגידול הילדים, ובכך הותירה את ידי הגבר פנויות ללחימה ולצייד.

השחרור הראשון של האישה הגיע כאשר הגבר הסכים לעבד את האדמה; כאשר הוא הסכים לבצע את אשר היה עד אז בגדר עבודת אישה. היה זה בבחינת צעד גדול קדימה כאשר השבויים הזכרים לא נרצחו יותר, אלא שועבדו כעובדי חקלאות. ומהלך זה הוליד את שחרור האישה, אשר התפנתה להקדיש זמן רב יותר לעבודות הבית ולחינוך הילדים.

אספקת החלב לפעוטות הובילה לגמילה מוקדמת של התינוקות, ובהמשך לכך להולדתם של יותר ילדים לאימהות אשר השתחררו באופן זה מן העקרות הארעית אשר ממנה סבלו לעיתים; זאת בעוד שהשימוש בחלב פרה ובחלב עיזים הוביל להפחתה משמעותית של תמותת הפעוטות. לפני שהחברה נכנסה לשלב רעיית הצאן נהגו אימהות להניק את תינוקותיהן עד גיל ארבע או חמש.

התמעטות המלחמות הפרימיטיביות הובילה לצמצום ההבדל בחלוקת העבודה בין המינים. ואולם, הנשים עדיין נדרשו לבצע עבודה אמיתית, בעוד שהגברים לקחו על עצמם את תורנויות השמירה. לא ניתן היה להשאיר שום מחנה או כפר בלא שמירה, ביום כמו בלילה, ואולם, אפילו משימה זו הפכה קלה יותר הודות לביות הכלב. ככלל, הגעת החקלאות העלתה את יוקרת האישה ושיפרה את מעמדה החברתי; לכל הפחות, כך היה עד אשר הגבר הפך בעצמו לחקלאי. ומיד כאשר החל הגבר לעבד את האדמה, חלה התקדמות משמעותית בשיטות החקלאיות, התקדמות אשר נמשכה הלאה לאורך הדורות. הגבר למד את ערכו של הארגון בפעולות הצייד והמלחמה, ולאחר מכן – כאשר השתלט על מרבית עבודת האישה – הוא הכניס את הטכניקות הללו לשימוש בתעשייה, ושיפר במאוד את שיטות העבודה הנרפות שלה.

4. מעמדה של האישה בחברה המוקדמת

באופן כללי, מעמד האישה בכל תקופה ותקופה משמש כקריטריון המעיד בבירור על התקדמותם האבולוציונית של הנישואין כמוסד חברתי; זאת בעוד שהתקדמות הנישואין עצמם משמשת כמדד סביר למדי לשיעור התקדמותה של הציוויליזציה האנושית.

מאז ומעולם היה מעמדה של האישה בבחינת פרדוקס חברתי; תמיד היא ניהלה גברים באופן ממולח; ותמיד היא ניצלה את הדחף המיני החזק יותר של הגבר לקידום האינטרסים שלה ולשם קידומה שלה. תוך שימוש מרומז בקסמיה המיניים, היא הצליחה לעיתים תכופות לשלוט בגבר שליטה מרובה, ואף הצליחה לשעבד אותו לחלוטין.

האישה המוקדמת לא שימשה לגבר כחברה, אהובה, מאהבת או שותפה, אלא דווקא הייתה כפיסת רכוש, כעבד, ולאחר מכן שותפה עסקית, שותפה למשחק ומולידת-ילדים. ואף-על-פי-כן, קיום יחסי מין ראויים ומספקים כללו תמיד את אלמנט הבחירה ואת שיתוף הפעולה של האישה, ועובדה זאת תמיד העניקה לאישה האינטליגנטית השפעה ניכרת על מעמדה המידי והאישי, בלא תלות במעמדו החברתי של המגדר שאליה היא משתייכת. ואולם, העובדה שהנשים נדרשו מאז ומעולם לנהוג בפקחות על-מנת להקל על שעבודן, לא סייעה לחוסר האמון ולחשדנות של הגבר.

בני שני המינים התקשו עד מאוד להבין אלה את אלה. הגבר התקשה להבין את האישה, והתייחס אליה בעירוב משונה של חוסר-אמון, בורות וסקרנות מהולה בפחד, אם לא בחשדנות ובבוז. מסורות שבטיות וגזעיות רבות ייחסו את הצרות לחווה, לפנדורה, או לנציגה אחרת של המין הנשי. הסיפורים הללו עוותו תמיד על-מנת שייצגו תמונה לפיה האישה המיטה אסון על הגבר; וכל אלו העידו על חוסר האמון המוחלט אשר שרר לפנינו ביחס לאישה. בין הסיבות התומכות בכמורה

המתנזרת ממין, העיקרית שבהן הייתה שיפלותה של האישה. העובדה שרוב המכשפות-לכאורה היו נשים, לא שיפרה את המוניטין העתיק של המגדר הנשי.

במשך תקופה ארוכה החשיבו הגברים את הנשים כמוזרות, ואפילו כבלתי-רגילות. הם אפילו האמינו כי לנשים אין נשמות; ומשום כך נמנעו מהם שמות. בימי קדם היה קיים פחד גדול מן הפעם הראשונה שבה קיימה האישה יחסי מין; מכאן שורש המנהג כי הכוהן הוא המקיים עם אישה יחסי מין בפעם הראשונה שלה. אפילו צלה של אישה נחשב למסוכן.

לידת ילדים נחשבה לפנים בעיני כל כפעולה ההופכת את האישה למסוכנת ובלתי-נקייה. וטאבו שבטיים רבים פסקו כי האם חייבת לעבור טקסי טיהור נרחבים לאחר הולדת הילד. למעט בקרב אותן קבוצות שבהן השתתף הבעל במשכב המנוחה, התחמקו מהאם היולדת והיא נעזבה לנפשה. אנשי קדם אפילו נמנעו מלערוך את לידת הילד בבית. לבסוף, הותר לנשים המבוגרות לסעוד את האם בשעת הלידה, ומנהג זה מהווה את המקור של מקצוע המיילדת. בשעת הלידה נאמרו ונעשו עשרות דברים מטופשים מתוך מאמץ לסייע לתהליך. כך, נהוג היה להזליף מים קדושים על הרך הנולד על-מנת למנוע את התערבות רוחות הרפאים.

בקרב השבטים הבלתי-מעורבים הייתה הלידה קלה יחסית ונמשכה רק שעתיים או שלוש שעות; ואולם רק לעיתים רחוקות הלידה הייתה כה קלה בקרב הגזעים המעורבים. כאשר מתה אישה במהלך הלידה, ובמיוחד בשעה שילדה תאומים, האמונה הייתה כי היא אשמה בניאוף עם רוחות. מאוחר יותר התייחסו השבטים הגבוהים יותר אל המוות בשעת הלידה כאל גזירה משמיים; האימהות האלה נחשבו ככאלה שמתו לטובת מטרה נאצלת.

מה שמכונה צניעות האישה, בנוגע למלבושן ולחשיפת גופן, צמח מתוך הפחד העמוק שמא יראו אותן בעת המחזור. לחזות כך באישה בעת המחזור נחשב לחטא כבד, להפרה של טאבו. בהתאם למוסכמות של ימי קדם, נדרשה כל אישה – החל מגיל ההתבגרות ועד לסיום התקופה שבה יכולה הייתה ללדת – להיכנס לבידוד מוחלט מן המשפחה ומן החברה למשך שבוע שלם בכל חודש. כל דבר שהייתה נוגעת בו, יושבת עליו או שוכבת עליו, נחשב כ"מחולל". במשך זמן רב נהוג היה להכות נערה באכזריות לאחר כל מחזור חודשי מתוך ניסיון לסלק החוצה מגופה את הרוח הרעה. ואולם, כאשר סיימה האישה את תקופת לידת הילדים, היא קיבלה, על-פי-רוב, יחס מתחשב יותר, זכויות ופריבילגיות. ולאור כל אלה, אין זה משונה שנשים נחשבו כנחותות. ואפילו היוונים החשיבו את האישה במחזור כאחד משלושת הגורמים הראשיים לחילול הקודש, כאשר השניים האחרים היו החזיר והשום.

עד כמה שהרעיונות הישנים הללו היו מטופשים, הייתה להם השפעה מיטיבה מסוימת, משום שהעניקו לנשים אשר עבדו יתר על המידה, לפחות בצעירותן, שבוע אחד בכל חודש שבו יכלו ליהנות ממנוחה ברוכה ומהגות מועילה. כך הן יכלו לחדד את פקחותן על-מנת להתמודד עם עמיתיהן הזכרים בכל שאר הזמן. בידוד זה של האישה אף הגן על הגברים מפני קיום יתר של יחסי מין, ובכך תרם בעקיפין גם להגבלת האוכלוסין ולהעצמת השליטה העצמית.

התקדמות כבירה חלה עת נמנעה מן הגבר הזכות לרצוח את אשתו כל אימת שחפץ בכך. בדומה לכך, היה זה צעד קדימה כאשר היא הייתה רשאית להיות הבעלים של מתנות החתונה. בהמשך היא קיבלה את הזכות החוקית להיות בעלים של רכוש, לנהל אותו ואף למכרו; ואולם, במשך זמן רב נמנעה ממנה הזכות לשמש בתפקיד בכנסיה או במדינה. מאז ומעולם נחשבה האישה כמעין רכוש, פחות או יותר, עד למאה העשרים שאחרי ישוע ובמהלכה. היא לא זכתה בחופש כלל-עולמי מהדרה תחת שליטתו של הגבר. ואפילו בקרב עמים מתקדמים, הניסיון של הגבר לגונן על האישה היווה תמיד הכרזה מרומזת על עליונותו.

אך הנשים הפרימיטיביות לא ריחמו על עצמן, כפי שנוטות לעשות אחיותיהן אשר השתחררו לאחרונה. אחרי ככלות הכול, הן היו די מאושרות ומרוצות; הן לא העזו לדמיין צורת קיום טובה יותר או שונה.

5. האישה תחת המוסכמות המתפתחות

מסמך 84

האישה שקולה לגבר בהנצחה העצמית, ואולם בשותפות של קיום-עצמי היא מתמודדת עם נחיתות מובחנת, ועל המגבלה הזו של האימהות הכפויה ניתן לפצות רק באמצעות המוסכמות הנאורות של ציוויליזציה מתקדמת, ובאמצעות חוש ההוגנות הגובר של הגבר.

עם התפתחות החברה התפתחו אמות המוסר המיניות יותר בקרב הנשים, הואיל והן סבלו יותר מן התוצאות של הפרת המוסכמות המיניות. אמות המוסר המיניות של הגבר משתפרות באיחור לאיטן כתוצאה מחוש ההוגנות הנדרש על-ידי הציוויליזציה. הטבע אינו יודע דבר על הוגנות – הוא מכריח את האישה לסבול לבדה מכאבי הלידה.

הרעיון המודרני של השוויון בין המינים הינו יפה וראוי לציוויליזציה מתרחבת, אך הוא לא יימצא בטבע. כאשר החזק הוא הצודק, הגבר מולך על האישה; כאשר שוררים יותר צדק, שלום והוגנות, היא מגיחה לאיטה מן העבדות ומן הצל. מעמדה החברתי של האישה השתנה בדרך כלל ביחס הפוך לשיעור הלוחמנות בכל אומה או בכל תקופה.

ואולם הגבר לא נטל את זכויותיה של האישה באופן מודע או מכוון ואז החזיר לה אותן בהדרגה ובחוסר-רצון; כל אלה היו בבחינת אפיזודה בלתי-מודעת ובלתי-מתוכננת של האבולוציה החברתית. כאשר באמת הגיע זמנה של האישה ליהנות מזכויות נוספות, היא קיבלה אותן, ובאופן יחסית בלתי-תלוי בגישה המודעת של הגבר. לאט אך בבטחה המוסכמות משתנות על-מנת לאפשר את ההתאמות החברתיות אשר מהוות חלק מן האבולוציה המתמדת של הציוויליזציה. המוסכמות המתקדמות השתפרו לאיטן ביחסן כלפי הנקבות; אותם שבטים אשר התמידו באכזריות כלפיהן לא שרדו.

האדמים והנודים העניקו לנשים הכרה גדולה יותר, ואותן קבוצות אשר הושפעו מן האנדיטים אשר היגרו, נטו להיות מושפעות מן התורות העדניות באשר למקום הנשים בחברה.

הסינים המוקדמים והיוונים התייחסו לנשים טוב יותר מאשר רוב העמים שמסביבם. אך העברים הפגינו כלפיהן חוסר-אמון עמוק ביותר. במערב נכון לאישה טיפוס לא קל תחת המוסכמות מבית פאולוס אשר הוצמדו לנצרות; זאת אף כי הנצרות אכן קידמה את המוסכמות בכך שהשיתה מחויבויות מיניות נוקשות יותר על הגבר. תחת הביזוי המוזר אשר מצמיד לה האסלאם, מעמדה של האישה טוב רק במעט מחוסר-תקווה מוחלט, ומצבה גרוע אף יותר תחת כמה מן התורות של דתות מזרחיות אחרות.

היה זה המדע אשר שחרר באמת את האישה, ולא הדת; היה זה בית החרושת המודרני אשר שחרר אותה במידה רבה מגבולות הבית. היכולות הפיזיות של הגבר חדלו מלהיות מהות הכרחית במנגנון הקיום החדש; המדע שינה את תנאי החיים במידה כזו שכוחו של הגבר חדל להיות כה נעלה על כוחה של האישה.

השינויים הללו נטו לעבר שחרור האישה מן השעבוד לבית וגרמו לשינוי כזה במעמדה, עד כי כעת היא נהנית מדרגה של חופש אישי ובחירה מינית המשתווה למעשה לזו של הגבר. פעם נקבע ערכה של האישה על-פי יכולתה לייצר מזון, ואולם ההמצאה והעושר אפשרו לה לברוא עולם חדש שבו תוכל לפעול – בתחומי החן והקסם. וכך השיגה התעשייה ניצחון במלחמתה הבלתי-מודעת והבלתי-מכוונת לשחרור החברתי והכלכלי של האישה. ושוב הצליחה האבולוציה לעשות את מה שאפילו ההתגלות נכשלה בהשגתו.

תגובת העמים הנאורים כלפי המוסכמות הבלתי-שוויוניות הקובעות את מקומה של האישה בחברה, דמתה, בקיצוניותה, לתנועת מטוטלת. בקרב הגזעים המתועשים היא קיבלה כמעט את כל הזכויות והיא נהנית מפטור מחובות רבים, כגון מן השירות הצבאי. כל הקלה במאבק הקיום תרמה לשחרורה של האישה, והיא נהנתה במישרין מכל התקדמות אל עבר המונוגמיה. במסגרת האבולוציה המדורגת של החברה, החלש תמיד מרוויח באופן בלתי-יחסי מכל התאמה של המוסכמות.

מסמך 84

באידיאליים של הנישואין בזוג, זכתה האישה בסופו של דבר בהכרה, בכבוד, בעצמאות, בשוויון ובחינוך; אך האם תוכיח כי היא ראויה לכל ההישגים החדשים וחסרי התקדים הללו? האם האישה המודרנית תענה להישג זה של שחרור חברתי בחוסר-מעש, באדישות, בעקרות ובחוסר-נאמנות? היום, במאה העשרים, עומדת האישה למבחן המכריע של קיומה הממושך בעולם!

האישה הינה שותפה שווה לגבר ברביית הגזע, ולפיכך חשובה כמוהו בדיוק לסיפור מעשה האבולוציה הגזעית; מסיבה זו חתרה האבולוציה במידה הולכת וגוברת לעבר מימוש זכויות האישה. ואולם, בשום מובן אין זכויותיה של האישה כזכויותיו של הגבר. האישה איננה יכולה לשגשג עם זכויותיו של הגבר יותר מאשר יכול הגבר להצליח עם זכויות האישה.

לכל מגדר קיימת ספרת קיום מובחנת משלו, ויחד עמה זכויותיו בגדרי אותה ספרה. אם האישה שואפת, הלכה למעשה, ליהנות מכול זכויותיו של הגבר, כי אז במוקדם או במאוחר וודאי תתחלפנה האבירות והיחס המיוחד שממנו נהנות נשים רבות – אשר אותם קיבלו רק לאחרונה מן הגברים – בתחרות חסרת-רחמים ונטולת-רגש.

הציוויליזציה לא תוכל למחוק לעולם את תהום ההתנהגות הפעורה בין המינים. אף כי המוסכמות מתחלפות מעידן למשנהו, האינסטינקט לעולם עומד. החיבה האימהית הטבועה בה אף-פעם לא תרשה לאישה החופשית להתחרות בריניות עם הגבר בתעשייה. לעולם יוותר כל מגדר שליט בתחומי שלו, תחומים אשר נקבעים בידי הבדלים ביולוגיים ושוני מנטאלי.

לכל מין תהא לעולם ספרה מיוחדת משלו, אף כי מעת לעת הן יחפפו. הגברים והנשים יוכלו להתחרות בתנאים שווים אך ורק מן הבחינה החברתית.

6. השותפות בין הגבר לאישה

לעולם מאחד דחף ההתרבות את הגבר ואת האישה למטרת ההנצחה העצמית, אך אין בדחף הזה לבדו על-מנת להבטיח כי הם יוותרו יחדיו וישתפו פעולה מתוך הדדיות – ייסודו של בית.

כל מוסד אנושי מצליח כולל בחובו יריבות בין אינטרסים אישיים אשר עברו התאמה על-מנת שיפעלו יחד בהרמוניה, ובנייתו של בית אינה יוצאת דופן בהקשר זה. הנישואין, הבסיס לבנייתו של בית, הינם המופע הגבוה ביותר של שיתוף-פעולה מתוך יריבות המאפיין לעיתים כה קרובות את הקשר בין הטבע לחברה. העימות הינו בלתי-נמנע. הזיווג הינו טבוע; הוא טבעי. אך הנישואין אינם ביולוגיים; הם הינם חברתיים. התשוקה מבטיחה שהגבר והאישה יחברו זה אל זה, אך האינסטינקט ההורי החלש יותר והמוסכמות החברתיות הם השומרים אותם יחדיו.

הזכר והנקבה הינם למעשה שני סוגים נפרדים של אותו מין, אשר שוכנים זה בסמוך לזה ומצויים בקשר אינטימי זה עם זה. נקודות המבט שלהם, כמו גם כלל תגובותיהם לחיים, הינן שונות במהותן; הם פשוט לא מסוגלים להבין זה את זה באמת. הבנה שלמה בין המינים היא בלתי-ניתנת להשגה.

דומה כי לנשים יש יותר אינטואיציה מאשר לגברים, אך נדמה גם שהן פחות הגיוניות במידת-מה. לעומת זאת, האישה תמיד הייתה נושאת הדגל המוסרי והמנהיגה הרוחנית של האנושות. היד המנענעת את העריסה עדיין מתרועעת עם הגורל.

ההבדלים בטבע, בתגובה, בנקודות ההשקפה ובחשיבה בין גברים לנשים רחוקים מלהיות מקור לדאגה, ודווקא יש להתייחס אליהם כמניבי-תועלת רבה למען האנושות, הן באופן יחידני והן באופן שיתופי. סדרים רבים של יצורים ביקום נוצרים במופעי אישיות דואליים. בקרב בני התמותה, בנים חומריים ואמצעופיים, מתואר הבדל זה במושגי זכר וכנקבה; בקרב השרפים, הכרובים ובני הלוויה המורונטיים, הוא כונה חיובי או אגרסיבי, ושלילי או נסוג. חיבורים דואליים מעין אלו מכפילים עד מאוד את הגמישות ומתגברים על מגבלות טבועות, ממש כשם שעושות התאגדויות שילושיות מסוימות במערכת פרדיס-האוונה.

גברים ונשים זקוקים אלה לאלה בקריירה המורונטית והרוחנית, כמו גם בזו האנושית. הבדלי ההשקפה בין הזכר לנקבה ממשיכים ומתקיימים אפילו מעבר לחיים הראשונים ולאורך כלל ההרקה ביקום המקומי וביקום העל. ואפילו בהאווה, ימשיכו עולי הרגל אשר היו לפני גברים ונשים לסייע אלה לאלה בהרקעתם אל פרדיס. לעולם, ואפילו בסגל הסופיונות, לא תמחק המטמורפוזת שעובר היצור את הנטיות האישיות שאותן מכנים בני האדם זכר ונקבה; תמיד תמשכנה שתי הוואריאציות הבסיסיות של האנושות לסקרן, לעורר, לעודד ולסייע זו לזו; ולעולם הן תהיינה תלויות הדדית זו בשיתוף הפעולה של זו לשם פתרון בעיות היקום הסבוכות ובמהלך ההתגברות על מגוון הקשיים בקוסמוס.

אף כי אין למינים תקווה להבין בשלמות זה את זה, הם משלימים למעשה זה את זה; ואף כי שיתוף הפעולה ביניהם נגוע במידה כזו או אחרת של יריבות אישית, הוא מסוגל לשמר את החברה ולהרבותה. הנישואין הינם מוסד אשר נועד לשלב את ההבדלים בין המינים, בעוד שהוא מאפשר את המשכיות הציוויליזציה ומבטיח את התרבות הגזע.

הנישואין הינם אם כל המוסדות האנושיים, משום שהם מובילים במישרין לכינונו של הבית ולשימורו, דבר המהווה את הבסיס המבני של החברה. המשפחה קשורה באופן חיוני למנגנון השימור העצמי; היא הינה התקווה היחידה להנצחת הגזע תחת מוסכמות הציוויליזציה; ובה בעת היא מעניקה באופן יעיל ביותר צורות רצויות מאוד מסוימות של סיפוק-עצמי. המשפחה הינה ההישג האנושי גרידא הגדול ביותר, באשר היא משלבת כך את האבולוציה של מערכת היחסים הביולוגית בין הזכר והנקבה עם מערכת היחסים החברתית בין הבעל והאישה.

7. האידיאלים של חיי המשפחה

הזיווג המיני הינו אינסטינקטיבי ותוצאתו הטבעית הינה ילדים; וכך באה לידי קיום באופן אוטומטי המשפחה. דמות החברה הינה כדמות משפחות הגזע או משפחות האומה. אם המשפחות הינן טובות, החברה טובה בהתאם. היציבות התרבותית הכבירה של העם היהודי ושל העם הסיני נובעת מחוזק קבוצותיהן המשפחתיות.

האינסטינקט של האישה לאהוב ולדאוג לילדים זומם להציב אותה כצד המעוניין בקידום הנישואין וחיי המשפחה הפרימיטיביים. הגבר רק אולץ לבנות את הבית בלחץ המוסכמות והמנהגים החברתיים המאוחרים יותר; נדרש לו זמן להביע עניין בכינונם של הנישואין ושל הבית; וזאת בשל העובדה שהאקט המיני אינו גורר מבחינתו כל השלכות ביולוגיות.

ההתאגדות המינית הינה טבעית, אך הנישואין הינם חברתיים ומאז ומעולם הם נשלטו בידי המוסכמות. המוסכמות (הדתיות, המוסריות והאתיות), יחד עם הקניין, הגאווה והאבירות יצבו את מוסד הבית-נישואין. כל אימת שהמוסכמות משתנות, נעה ונדה גם יציבות מוסד הבית-נישואין. הנישואין עוברים כעת משלב הקניין לתקופה האישית. בעבר שמר הגבר על האישה משום שהייתה הנכס שלו, והיא צייתה לו מאותה סיבה. שיטה זו אכן העניקה יציבות, וזאת בלא קשר לרמתה הערכית. כעת האישה לא נחשבת עוד כנכס, והולכות ומגירות מוסכמות חדשות אשר נועדו לייצב את מוסד הנישואין-בית:

1. תפקידה החדש של הדת – הלימוד כי הניסיון ההורי הינו הכרחי, הרעיון על אודות יצירת אזרחים קוסמיים, וכן ההבנה המורחבת של הזכות להתרבות – של מתן בנים לאב.
2. תפקידו החדש של המדע – ההתרבות הופכת יותר ויותר רצונית וכפופה לשליטת האדם. בימי קדם חוסר ההבנה הבטיח את הופעתם של ילדים גם בהיעדר כל רצון בכך.
3. תפקידם החדש של פיתוי ההנאה – אלו מכניסים גורם חדש לתמונת ההישרדות הגזעית; האדם הקדום נטש ילדים בלתי-רצויים אל מותם; בני האדם המודרניים מסרבים להוליד את הילדים הללו.

מסמך 84

4. התעצמות האינסטינקטים ההוריים – כל דור נוטה כעת להסיר מזרם היחידים המתרבה של הגזע את אלו אשר האינסטינקט ההורי שבהם איננו חזק דיו על-מנת להבטיח את הבאתם של ילדים לעולם, הוריהם העתידים של הדור הבא.

ואולם, ראשיתו של הבית כמוסד, כשותפות בין גבר אחד לאישה אחת, מתוארכת באופן מדויק יותר לימי דאלאמטיה, לפני כחצי-מיליון שנה; זאת הואיל ומנהגיהם המונוגמיים של אנדון ושל צאצאיו המידיים ננטשו זמן רב קודם לכן. לא ניתן להתפאר יתר-על-המידה בחיי משפחה בטרם ימיהם של הנודים, ושל האדמים אשר הגיעו לאחריהם. לאדם וחווה נודעה השפעה מתמשכת על האנושות כולה; הפעם הראשונה בהיסטוריה של העולם שבה נצפו גבר ואישה עובדים זה לצד זה הייתה בגן. האידיאל העדני הזה, משפחה שלמה של גננים, היה בבחינת רעיון חדש באורנטיה.

בראשיתה היוותה המשפחה קבוצת עבודה, אשר כללה גם את העבדים, ואשר חיה כולה תחת קורת-גג אחת. לא תמיד התקיימה חפיפה בין הנישואין לבין חיי המשפחה, אך מתוך הכרח הם היו קשורים זה בזה בקשר של קרבה. מאז ומעולם חפצה האישה במשפחה יחידנית, ולבסוף היא קיבלה את מבוקשה.

אהבת הצאצאים היא אוניברסאלית-כמעט והינה בעלת ערך הישרדותי מובחן. אנשי קדם תמיד הקריבו את האינטרסים של האם לטובת רווחת הילד; אם אסקימוסית עדיין מלקקת את ילדה במקום לרחוץ אותו. ואולם, האימהות הפרימיטיביות הזינו ודאגו לילדיהן אך ורק בעת שאלה היו צעירים מאוד; בדומה לבעלי החיים, הן נטשו אותם מיד עם שבגרו. היחסים המתמשכים והרציפים בין בני-אדם מעולם לא התבססו אך ורק על חיבה ביולוגית. בעלי החיים אוהבים את ילדיהם; האדם – האדם המתורבת – אוהב את ילדיו. ככל שהציוויליזציה גבוהה יותר, כך גדלה בהתאם שמחתם של ההורים בהתקדמות ילדיהם ובהצלחתם; וכך מתגשמת ובאה לכדי קיום גאות השם החדשה והגבוהה יותר.

המשפחות הגדולות בקרב עמי קדם לא היו קשורות בהכרח לחיבה. הרצון בילדים רבים נבע מהסיבות הבאות:

1. היה להם ערך רב כעובדים.
2. הם היוו ביטוח לעת זקנה.
3. הבנות היו ניתנות למכירה.
4. גאות המשפחה דרשה את התפשטותו של השם.
5. בנים העניקו הגנה וביטחון.
6. הפחד מפני רוחות הרפאים גרם לאימה מפני היות לבד.
7. דתות מסוימות דרשו העמדת צאצאים.

אלו העובדים את האבות הקדמונים רואים בכישלון להוליד בנים את הגורם העליון לכל צרה בכל זמן ובנצח. יותר מכל הם משתוקקים לבנים אשר ישמשו בטקסי הסעודות שלאחר המוות, ואשר יקריבו את הקורבנות הדרושים להתקדמותה של הרוח בעולם הרוחות.

בקרב הפראים הקדמונים החל חינוך הילדים בגיל מוקדם ביותר; והילד הבין עד מהרה כי חוסר ציות פירושו כישלון או אפילו מוות, ממש כשם שהדבר היה נכון באשר לבעלי החיים. זוהי ההגנה שמקנה הציוויליזציה לילד מפני תוצאותיה הטבעיות של התנהגות מטופשת אשר תורמת כל-כך למרדנות המודרנית.

מסמך 84

ילדיהם של האסקימוסים משגשגים גם עם מעט כל-כך משמעת וענישה פשוט משום שמטבעם הם כחיות קטנות וממושמות; ילדי האדם האדום והאדם הצהוב הינם ממושמים כמעט באותה המידה. ואולם, בגזעים המכילים מורשת אנדיטית, הילדים אינם כה רגועים; הצעירים בעלי הדמיון המפותח יותר וההרפתקנים הללו דורשים יותר אימון ומשמעת. הבעיות המודרניות של חינוך ילדים הופכות קשות יותר ויותר מהסיבות הבאות:

1. שיעור המזיגה הגבוה בין הגזעים.
2. חינוך מלאכותי ושטחי.
3. חוסר יכולתו של הילד להתחנך תוך חיקוי ההורים – שכן בחלק גדול מן הזמן ההורים נעדרים מן התמונה המשפחתית.

הרעיונות הישנים של המשמעת במשפחה נבעו ממקור ביולוגי, מההבנה כי ההורים היו אלו אשר בראו את הווייתו של הילד. הרעיונות המתקדמים באשר לחיי המשפחה מובילים למושג לפיו הבאת ילד לעולם, במקום שתקנה זכויות הוריות מסוימות, מהווה את האחריות העילאית של הקיום האנושי.

הציוויליזציה מחשיבה את ההורים כנושאים בחובות כולן, ומעניקה לילדים את כלל הזכויות. הכבוד של הילד להוריו נובע לא מן החובה המשתמעת מן העובדה שהוריו הולידו אותו, אלא צומח באופן טבעי מן הדאגה, האימון והחיבה המוענקת באהבה בדמות הסיוע המוענק לילד על-מנת לנצח בקרב החיים. ההורה האמיתי עסוק בסעד-שירות מתמיד שאותו הילד הנבון לומד להכיר ולהוקיר.

בעידן התעשייתי והעירוני הנוכחי מתפתח מוסד הנישואין לאורך קווים כלכליים חדשים. חיי המשפחה הופכים יקרים יותר ויותר, בעוד שהילדים, אשר לפנים היו נכס, הפכו למעמסה כלכלית. ואולם, ביטחונה של הציוויליזציה עצמה עדיין מתבסס על כך שכל דור יסכים, בשיעור הולך וגדל, להשקיע ברווחת הדור הבא והדורות הבאים. וכל ניסיון להסיט את האחריות ההורית אל המדינה או אל הכנסייה תתברר כמכת מוות לרווחת הציוויליזציה ולהתקדמותה.

הנישואין, כולל הילדים וחיי המשפחה הנלווים להם, מעוררים את הפוטנציאלים הגבוהים ביותר בטבע האנושי ובה בעת מספקים את המצע האידיאלי לביטוי של התכונות החיוניות האלה באישיות האנושית. המשפחה מאפשרת את ההנצחה הביולוגית של המין האנושי. הבית הינו הזירה החברתית הטבעית שבה יכולים הילדים הגדלים לתפוש את האתיקה של אחוות קשר הדם. המשפחה הינה יחידת האחוה הבסיסית שבה לומדים ההורים והילדים את השיעורים על סבלנות, זולתנות, סובלנות והימנעות, שיעורים אשר הינם כה הכרחיים להגשמת האחוה בין כלל בני האדם.

החברה האנושית תשתפר עד מאוד אילו יחזרו הגזעים המתורבתים באופן כללי למנהגי המועצה-המשפחה של האנדיטים. האנדיטים לא קיימו שיטת ממשל משפחתית פטריארכלית או אוטוקרטית. הם היו ידידותיים וחבריים מאוד, חופשיים וכנים, והם דנו בכל הצעה או תקנה מטבע משפחתי. הם קיימו אחווה אידיאלית בכל ממשל המשפחה. במשפחה אידיאלית החיבה של האחים ושל ההורים מועצמות שתיהן באמצעות מסירות של אחווה.

חיי המשפחה הינם המקדימים של מוסריות של אמת, והם מולידים את המודעות של הנאמנות לחובה. ההתאגדויות ההכרחיות בחיי המשפחה מייצבות את האישיות ומעוררות את צמיחתה, וזאת בשל ההכרח להסתגל לאישיות אחרות ושונות. אך יותר מכך, משפחה אמיתית – משפחה טובה – מגלה להורים אשר יצרו אותה את הגישה של הבורא לילדיו, ובה בעת הורים אמיתיים שכאלו מציגים לילדיהם את הראשונה מתוך שורה ארוכה של הצגות הולכות ומרקיעות על אודות האהבה אשר רוחש ההורה מפרדיס לכל ילדיו ביקום.

8. הסכנות שבסיפוק העצמי

האיום הגדול הניצב אל מול חיי המשפחה הינו הנחשול העולה של הסיפוק העצמי, שגוען ההנאה המודרני. בעבר התמרץ הגדול להתחתן היה כלכלי; המשיכה המינית הייתה משנית. הנישואין אשר נוסדו על-בסיס השימור-עצמי הובילו להנצחה-עצמית, ובמקביל סיפקו את אחת מצורות הסיפוק-העצמי הרצויות ביותר. זהו המוסד היחידי בחברה האנושית אשר כולל את כל שלושת תמריצי החיים הגדולים.

במקור היה הקניין המוסד הבסיסי של הקיום-העצמי, בעוד שהנישואין פעלו כמוסד הבלעדי להנצחה-עצמית. אף-על-פי שההנאה ממזון, המשחק וההומור, יחד עם הנאה מינית מעת לעת, שימשו כצורות של סיפוק-עצמי, עובדה שרירה וקיימת היא כי המוסכמות המתפתחות נכשלו בבנייתו של מוסד מובחן כלשהו של סיפוק-העצמי. ובשל הכישלון הזה, הכישלון לפתח טכניקות ייחודיות לשמחה מהנה, מושפעים כל-כך המוסדות האנושיים מן הרדיפה הזו אחר ההנאה. צבירת הרכוש הופכת להיות אמצעי להעצמתן של כל צורות הסיפוק העצמי, בעוד שהנישואין נחשבים לעתים קרובות כצורת הנאה בלבד. והנאה עודפת זאת, שגוען רדיפת ההנאה הנפוץ הזה, מהווה כעת את האיום הגדול ביותר אשר הוצב מאז ומעולם אל מול המוסד האבולוציוני של חיי המשפחה, הוא הבית.

הגזע הסגול הכניס לתוך החוויה האנושית מאפיין חדש, אשר מומש באופן בלתי-שלם – אינסטינקט המשחק אשר מתלווה אליו חוש ההומור. הוא התקיים במידה מסוימת בסאנגיק ובאנדונים, ואולם הן האדמי העלה את הנטייה הפרימיטיבית הזו לדרגה של *פוטנציאל להנאה*, שיטת חדשה ומהוללת של סיפוק עצמי. הסוג הבסיסי של סיפוק-עצמי, למעט השבעת הרעב, הינו הסיפוק המיני, וצורה זו של הנאה חושית התעצמה עד למאוד הודות למזיגה בין הסאנגיק לאנדיטים.

קיימת סכנה אמיתית בשילוב של מאפייני חוסר-המנוחה, הסקרנות, ההרפתקנות, והנטייה להיבלע בהנאה של הגזעים הבתר-אנדיטים. לא ניתן להשביע את רעב הנשמה באמצעות הנאות פיזיות; האהבה לבית ולילדים איננה מתעצמת מתוך רדיפה בלתי-נבונה אחר הנאה. אף כי תמצו את משאבי האמנות, הצבע, הצליל, הקצב, המוזיקה והקישוט העצמי, לא תוכלו לקוות לרומם כך את הנשמה או להזין את הרוח. היוהרה והאופנה לבדן לא תוכלנה לדאוג לבניית הבית ולחינוך הילדים; לגאווה וליריבות אין כל יכולת להעצים את איכויות ההישרדות של הדורות הבאים.

ההוויות השמימיות המתקדמות נהנות כולן ממנוחה ומן הסעד של מנהלי הבידור. כל המאמצים להתבדר באופן בריא ולעסוק במשחק מרומם הינם הגיוניים; שינה מרעננת, מנוחה, פנאי, וכל תחביבי העברת הזמן המונעים את השעמום שבמונוטוניות הינם ראויים. משחקים תחרותיים, סיפור סיפורים, ואפילו טעמו של מזון טוב עשויים לשמש כשיטות לסיפוק-עצמי. (כאשר אתם משתמשים במלח על-מנת לתבל את המזון, עצרו וחשבו על כך שבמשך כמעט מיליון שנה, האדם יכול היה להמליח את מזונו רק אגב טבילתו באפר.)

הניחו לאדם ליהנות; אפשרו למין האנושי למצוא הנאה באלף ואחת שיטות; תנו לאנושות האבולוציונית להתנסות בכל השיטות הלגיטימיות לסיפוק-עצמי, שהן פירותיו של המאבק הביולוגי הארוך כלפי מעלה. האדם הרוויח ביושר כמה מהנאותיו ומשמחותיו העכשוויות. ואולם, התבוננו היטב בתכלית הגורל! ההנאות אכן אובדניות הן אם הן מצליחות להרוס את הקניין, אשר הפך למוסד הקיום-העצמי; והסיפוקים העצמיים אכן מהווים מחיר כבד מנשוא אם הם יביאו להתמוטטות הנישואין, להתנוונות חיי המשפחה ולהרס הבית – שהוא ההישג האבולוציוני העילאי של האדם והתקווה היחידה של הציוויליזציה להישרדות.

[הוצג על-ידי השרפים הראשית המוצבת באורנטיה.]